8. O simplă alterare fonetică are de resultat adesea desprinderea numelui plantei de adevărata-i tulpină şi alipirea lui la alta. Astfel, *corobaţică* din Panţu, p. 74, numeşte planta *Centaurea Gyanus* L, „vineţelele", pe când, în realitate, ea se potriveşte mult mai bine plantei *Lactarius volemus* Fr., fr. *vache, vachotte*, „vineţica-cu-lapte" (p. 329): *corobaţica* e, de fapt, *corovaţica*, deminutivul lui *corovă* = rus. *korova*, "vacă", de unde *corovatic*, numele a două varietăţi de *Verbascum*, zise şi *coada-vacii, coada-boului* (p. 154). — Pentru aceasta din urmă denumire notăm varianta *volovatic*, de la rus. *volove*, "boi" (jud. Iaşi).

9. **Tăciunul** = Symphytum officinale L. (Grigoriu-Rigo, *Medicina pop*, II, p. 221), deci: *iarba-lui Tatin* s. *iarba-Tatnului* (în răspunsurile la Chestionariul Hasdeu, şi: *iarba-lotatinului* s. *iarba lui Lotatin*, din: *lu-Tatin* = lui Tatin), se explică uşor prin varianta de ponunţare dialectală *tacinul* (ibid., p 221), interpretată de etimologia populară ca: „tăciune".

10. **Mândruşaim,** nume al *muşcăţelului* (în com. Cazacu din jud. Brăila), e un evident dublet prin etimologie populară (cu *mândru*) al lui *indruşaim* (v. Panţu, supt *muşcat*), *indrişaim*, — de origine turcească (Şăineanu, *Infl.* or., II[1], 226), ca alte câteva din n. de plante româneşti: pentru *sânge-de-nouă-fraţi* (Panţu, 252), cf. turc. *iki qardaš qanî*, le sang des deux frères, plante pharmaceutique, *sanguis draconis*" (Barbier de Meynard, II, 233).

**V. Bogrea.**

V.

## Trei porecle romaneşti.

1. Un epitet satiric pentru Evrei, foarte răspândit în Nordul Moldovei, este: **Parhă, Parhal.**

Originea lui e, sigur, rut. (s. polon.) *Parh, Parhalii*, „juif", popr· „teigneux", *Jidioga parhalii*, „juif teigneux" (v. Κρυπτάδια, ed. Heilbronn 1883, vol. V, pp. 155, 158, 172).

De la Evreii „noştri", în schimb trebuie să fie împrumutată înjurătura clasică a Evreilor ucrainieni: *A ruach in daiu taten araiu*, „que le diable entre dans ton père!" (*ibid.*, p. 168).

BDD-A14627 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:03:50 UTC)

2. „Ungurul mai e numit **şoacăţ**, dar aceasta poreclă se aplică în special Nemţilor" (Candrea, *Poreclele în Romîni*, p. 137; cf. p. 139).

Citatul din Alecsandri („Cucoana Chiriţa în voiagiŭ"), îl are deja Cihac (II, 391), care înţelege, greşit, pl. *şoacăţe* („vameşii nemţi") ca: „rat, raton" (De aici, Tiktin: „Ratte, Deutscher"). — Am puteà adăugì alte exemple (din Pamfile, *Jocuri de copii*, sau Morariu, *De la noi*, pp. 32, 57, etc.), dar nu credem necesar. Semnalăm, totuşi, pentru vechimea lui, din ms. 2060 al Academiei, — după excerptele d-lui Kirileanu, — f. 28ᵛ, următorul exemplu: „*Şoacăţi* le voiu zice unora ce se luptă cu bătrânii"; iar, pentru înţeles: *şoacăţ*, „puturos, leneş" (Rădulescu-Codin, *O seamă de cuvinte din Muscel*, p. 71).

Originalul cuvântului românesc e, după toată probabilitatea, sârb. *šokac*, „der Schokatz (Kroate lateinischen Ritus)" (Filipović).

Pe cât ştim, lexicografii sârbi nu s'au fixat asupra originii acestui cuvânt (din it. *sciocco*, după Vuk; după alţii, din *čakaoc*, etc.). — In ce priveşte originea *Şoacaţilor* înşişi (căci epitetul are, vădit, numai o valoare confesională), părerile istoricilor şi ale etnografilor sânt, iarăşi, împărţite. Radonić (*La Batchka*, Paris 1919, p. 60 şi urm.) vorbeşte de „les Serbes catholiques appelés *Bounïevtzi* et *Choktzi*" (cf. acelaşi, *Histoire des Serbes de Hongrie*, Paris 1919, p. 111 şi urm.; Niederle, *La Race Slave*, p. 176 şi urm.), iar istoricii unguri îi consideră ca „Dalmaţi şi Ilirieni" (*ibid.*).

Pentru întâia părere se pronunţase de mult şi Czoernig (*Ethnographie der österreichischen Monarchie*, II, p. 168): „Im Sprachgebrauche damaliger Zeit [sec. XVI] wird *Uskok* und *Wlach* manchmal gleichbedeutend genommen, doch scheint darin der Unterschied beachtet, dass man mit dem Namen Uskok räuberische und kriegerische Flüchtlinge mit dem Namen Wlach aber Flüchtlinge aus der Kleinen Walachei bezeichnete; obwohl man mit beiden vorzüglich Bosnier, Serben und Razer, mit letzteren aber insbesondere *Nichtunirte* in Gegensatze der *Unirten* (Kroaten, *Sokzen* und Dalmatiner) begriff" (cf. *ibid.*, III, 135): „Dass die Wohnsitze der Serben der sogenannten Razen, *Schokacen* und Bunjevacen verschiedenen Veränderungen in Un-

BDD-A14627 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:03:50 UTC)

garn und im Banate unterlagen . . .“). — Relativ la înţelesul originar al terminului *Uscoc* însuşi (slav. „a sări“, „a emigrà“), e instructiv mr. *a giuca de locu* = a emigrà: „džiucăm de locu şi de tru patridă ne mistecăm cu alte soi. . .“ (Ucuta, citat de Capidan, *Inceputul de mişcare culturală la Aromâni,* în „Convorbiri literare“ pe 1909, p. 881). Cf. Markovič, *Kroatien-Slavonien,* Agram 1873, p. 53.

3. **Godârvaci, codârvaci,** „oameni porcoşi, necuviincioşi, ca batjocură pentru cei ce-şi trag obârşia din Ruşi“ (rev. „Ion Creangă“, IX, 121), porecliţi ei înşişi; *porci* (Candrea, *o. c.,* p. 140; cf. cupletul satiric împotriva Ruşilor, „gligani“ (porci sălbateci) şi „rîtani“, păstrat în mss. Ac., ca o „cîntare a ţeranilor Moldovei din anul 1844“).

Cu tot curiosul „aer de familie“ cu *(gei-be-get) coada vacii* (etimologie populară?), nu credem să aibă vreo legătură cu acesta. Să aibă vreuna cu *godac,* „purcel“, bulg. *gudja „Schwein“,* etc.? — *Non liquet.*

*P. S.* — Pentru *bandraburcă,* „cartofă (de Brandenburg)“, cf. sîrb. *bavarac,* „bayerische Kartoffel“, apoi: n. de loc. băcăuan *Bandrabura,* n. de fam. *Brandaburul* al Mitropolitului Meletie (v. N. Iorga, *Ist. Bisericii,* II, 344), „ţara *Brandiburului*“ (într'un doc. din 1762, ap. N. Iorga, „Neamul românesc“ din 4 Maiu 1918) şi *Brandaburii ot Cernăuţi,* însemnaţi, împreună cu „Ungurenii ot Suceava“, într'un Catastif de dăjdii moldoveneşti, de pe la 1760 (N. Iorga, *Studii şi documente,* XXII, p. 135).

**V. Bogrea**

VI.

# Evoluţia lui en în in după labiale

de **Vivian G. Starkey.***)

În *Studien zur rum. Philologie* 1. 56. Tiktin menţionează că labialele înainte de *in* şi *im* ∠ lat. *en, em* nu se palatalizează:

*) Dl. Meyer-Lubke a avut bunăvoinţa a ne trimite lucrarea aceasta menită pentru al doilea volum al „Comunicărilor“ Institutului român din Viena şi datorită unui elev al său mort în războiu Ne facem o pioasă datorie publicând-o în traducere românească în acest Buletin, în care, la alt loc (v. recensia cărţii lui I. Iordan), vorbesc despre acelaşi fenomen fonologic.
S. P.

BDD-A14627 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul“
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:03:50 UTC)